

እገዳ ክብዩን እንከሎ ኮነ ክለዓል እንከሎ፡ ኣብ ዜጋታት ኤርትራ ንዝፍጸም ዘሎ

መሰረታዊ ጥሕሰት ሰባዊ ክብረት ግምት ዘይምሃቡ፡ ዓለምና ናቦይ ተምርሕ ኣላ ዘመልክትዮ።

ዓለምና ብፍላይ ድሕሪ ምዝሃም ካልኣይ ኩናት ዓለም፡ ዝቐደመ ጌጋ ከይድገም፡ ብጠቕሚ ዝተኣሳሰሩ ዓመጽቲ ኣብ ልዕሊ ብዙሓትን ውጽዓትን ብደል ከይፍጽሙ፡ ብደል እንተፈጸሞም ከኣ ብሕገ ክተሓዙ ዝብል ግሉጽ መምርሒ ኣለዎ። ወዲ-ሰብ ፖለቲካዊ ኮነ ሃይማኖታዊ እምነቱ፣ ታሪኹ ኮነ ባህሉ፣ ሕብሪ ቆረብቱ ኮነ ደረጃ ምዕባሌኡ ..ወዘተ ብዘየገድስ ከም ናይ ተፈጥሮ ሰብ መጠን፡ ሰላም ክረክብ፡ ሰሪሑ ክፍሪ ናይ ፍርያቱ ወናን ተጠቃምን ክኸውን፡ ብነጻነት ክሃረብ፡ ብነጻነት ክንቀሳቐስ፡ ብዝኾነ ምክንያትን ብዝኾነ ሓይሊ ኣለኒ ዝብል ኣካልን ክጠሓሰ ከም ዘይብሉ፡ ክኸበር ከም ዘለዎ ኣድማሳዊ ቻርተር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ብብሩህ ኣስፊርዎ ይርከብ። እቲ ቻርተር ከም ሰነድ ዝወጽእ የብሉን። ካብ ክሳብ ኣስፊርዎም ዘሎ ዓንቀጻት፡ ንሰላም፣ ንፍትሒ፣ ንሰብኣዊ ክብረት፣ ንደሞክራሲያዊ መሰል፣ ንምቕባራሕ ሃገራዊ ጸጋታት፣ ኣብ ሃገራዊ ፖለቲካዊ ጉዳያት ናይ ምስታፍ፡ ብነጻነት ሓሳብካ ናይ ምፍሳስ፡ ናይ እምነትን ኣምልኾን ነጻነት፡ ካብ ምክንያታውን ሕጋውን ወጻኢ ናይ ዘይምክሳስ ምግፋዕ፡ ናይ ዘይምዕፋን ምቕታል ...ወዘተ ፈጸሞም ክጠሓሱ ዘይብሎም፡ ኹሎም ኣብዚ ቻርተርዚ ክታሞም ዘንበሩ ሃገራትን መንግስታትን ክምእዘዘሉን ከኹብርዎን ውዲታ ጥራሕ ዘይኮነ ግዴታ ከም ዘለዎምዮ ዝሃረብ።

ኣቦይ ሃገር፡ ኣብ ልዕሊ ናይ መን ዜጋን ህዝብን ብዘየገድስ፡ እዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱን ዘይተጠቐሱን፡ ከም ሰብኣውን ደሞክራሲያውን ዝበሉ መሰረታዊ ሓርነታዊ መሰላት ህዝቢ ክጠሓሱ እንከለው፡ ጥርግን ውጽዓት ከይተጸበዩ ብናቱ መንገዲ፡ መን ኣብ ልዕሊ መን? መዓስ ብኸመይ ስለምንታይ ዝብሉ መሰረታዊ ሕቶታት ብምልዓል ከጸሪ፡ ዓገብ ክብል፡ እምቢ ንዝበለ ከገድድ ክቐጽዕ ምሉእ ሓላፍነት ዘለዎ ድማ ከም ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራትዮ። ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ዝተፈላለዩ ኣስማት ሓዘን ኣብ ትሕቲኡ ዝነጥፉ ዘለዎ ትካላትን ኣድማሳዊ ቻርተርን ንሱ ዝህቦ ስልጣንን ሓላፍነትን ብግቡእ ካብ ምፍጸም ወጻኢ ካልእ ዋኒኑ የብሉን።

እቲ ዝምረሓሉ ዘሎ ቻርተር ንዝሃቦ ስልጣንን ሓላፍነትን ብዘይኣድልዎ ንኹሉ፡ ብፍላይ ከኣ ዓቕሚ ንዘይብሎም ወገናት ዋሕስ ጠበቓ ኮይኑ ብደል ከይበጽሑም ክማኅተሎም፡ ክከላኸለሎም፡ ምሉእ ውሕስነት ክህቦም ተልእኾኡዮ። ኣብቲ ውድብ ኣብ ዝተፈላለዩ ጽፍሒ ሓላፍነታት ዝርከቡ ሰበሰልጣናቱ ህይወት ሰብ ብዓመጽ ሓደጋ ከየጋጥማ እንተኣጋጠመ ከኣ ተሓታቲ ክህልዎ፡ ናብ ውጽዓት ወጊኖም ንዓመጸኛታት ክቆጸጹ ደስ ኢልዎም ዝገብርዎ፡ ደስ ኣይበሎምን ከኣ ብስቕታ ዝሓልፍዎ ጉዳይ ዘይኮነ፡ እቲ ቻርተር ብዝእዝዞ መሰረት ብተግባር ክዋሰእሉ ግዴታኣምዮ።

ይኹን ግን፡ ብፍላይ ድሕሪ ውድቀት ሕብረት ሶጂትን ምዝሃም ዝሓል ኩናት ፍጹም ልዕልና ኣመሪካን መሻርኽታን ምርግጋጹን ኣድማሳዊ ቻርተር ዝፈቕዶን፡ ኣብ ተግባር ዝፍጸምን ምንባብ ኣብዩ በቦይኑ ክኸይድ ጀሚሩ። ዝሓየለ ዝደለዩ ክገብር ክውስን፡ ዓቕሚ ዘይብሉ ከኣ ደኒኑ እናነበዐ ሰብኣዊ ክብረቱ ተጋሂሱ፡ ብድሕረትን ድክነትን ተጠላቕዩ ኣብ እህህታ ክነብር እናኾነዮ መጸኡ። ኣብ ኤርትራ ኣብዚ ዝሓለፈ ልዕሊ ርብዓ ዘመን ዝተፈጸመን ዝፍጸም ዘሎን ዘመን ዝሰገሮ ኢሱብኣዊ ባርባራዊ ግፍዕታትን ስቕታ ውድብ ሕቡራት ሃገራን ከኣ ጭቡጥ ምስክርዮ። ዝዚፍ ዓለማዊ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት፡ ኣብ ልዕሊ ዜጋታት ኣባሉ ናይ ዝኾነት ልኡላዊት ሃገር ኤርትራ ብዘቤታዊ መንግስታዊ ጉጅለ ዝተፈጸመን ሃገራት ዝፍጸም ዘሎን መሰረታዊ ጥሕሰት ሰብኣውን ደሞክራሲያውን መሰላት፡ ትማሊ ኣፍልጦ ኣየነበሮን ሕጂውን የብሉን ኢልካ ተመክኒዮሉ ኣይኮነን። ሕርሓራይ ገይሩ ብደቂቕ ይፈልጥዮ። ክሳብ ጨንፈሩ ባይቶ ሰብኣዊ መሰላት ብወ/ሮ ሺ ሺላ ኪታሩት ዝምራሕ ጉጅለ መዚዙ፡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ራዕዲ ይነብር ከም ዘሎ ብጽሑፍ፡ ብምስልን ብድምጽን ምስናይ ዘይስካሕክሕ ስንብራቱ ብተደጋጋሚ ጸብጸባት ቀሪብሉዮ።

እንተኾነ ግን ብተግባር ብድሌት ተጽዕኖ ፈጠርቲ ሃገራት ተኣዚዙን ተማእዚዙን ክሰርሕ ደኣምበር፡ ኣብ ቻርተሩ ሰፊሩ ብዘሎ ዓንቀጻት መሰረት ገይሩ፡ ዋላታ ውጽዓት ኮይኑ ሓላፍነቱ ብግቡእ ክፍጽም ኣይረጸጸን። ኢሳያስን ስማዊ ሰልፉ ህግደፍን ኣብ ልዕሊ ዜጋታትን ማሕበራዊ ክፍልታትን ኤርትራ ንዝፍጸምዎ መፈጠርካ ዘጽልእ ግፍዕን፡ በዚ ዝሰክሑ ኤርትራውያን ብዝዕድለ ኣብ ምሉእ ዓለም ክብተኑ፡ ግዳይ ነጋዶ ሰብን ዓሳታት ባሕርን ይኸይኑ ምህላዎምን ከየገደሱ፡ ብ2009 2011 ህግደፍ ካብ ኤርትራ ወጻኢ ንዝፍጸሞ ኢድ ምትእትታው፡ ምምሕልላፍ ዕጥቅን ስንቅን ናብ ኣሸብርቲ ጉጅለታትን ፍሉይ ትኩረት ብምሃብ ኣየሕምም ኣየቕስን ዝኾነ ማዕቀብ ገይርሉ ጸኒሑ።

ኢሳያስ አብ ባህሪኡ፡ ሕጋዊ አሰራርሕኡ ኮነ ተግባሩ፡ ዝኾነ ለውጢ ከየምጸኦ፡ ንመትከላት ቻርተር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ከምዘይጥሕስ፡ ኣኸቢሩ ከምዝኸይድ ከይተሓተተን ኣንፈት ከይሃበን ኣስታትፕቲ 720 ዓመታት፡ ብዝተቐብረ ፈንጅን ፈጸምቲ ፖሊሲ ተኸብሳቲ ቕተል ዝኾኑ እኩባት ሰብ ብረትን ተዓጽዮ ዝጸንሐ ባህሪያዊ ዝምድና ናይ ህዝብታት፡ ብፍላይ ንህዝቢ ኤርትራ ብኸመይን ስለምንታይ ዝኾነ ወግዓዊ ሓብሬታ ብዘይብሉ ምስተኸፍተ፡ ዜጋታት ኤርትራ ዝተዓጽዩም መውጽኢ ስኢኑ አብ ጭንቀት ዝጸንሐ ክልቢ፡ ዝህ ምስተራሕወሉ ከም ዘርእዎ ህድማ ዓይነት፡ ህይወቱ ከድሕን ናብ ስደት አብ ዝውሕዘሉ ዘሎ ወቕቲ፡ ነቲ ኣቕድሙ ዝተመሓላለፈ እገዳ ክተርርን ክፍጸምን፡ ሓድሽ እገዳ ድማ ክውሰነሉን አብ ክንዲ ምግባር፡ ባይቶ ጸጥታ ብ14 ሕዳር 2018 አብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዝነበረ ኩነታት ስለዝተፈተሐ፡ አብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝፈጥሮ ምርግጋእ አብ ጸብጻብ ብምእታው፡ ብዝብል ምክንያት ብወግዒ ኣልዒልሉ። ንኢሳያስ ጠንቂ ናይ ኩሉ ክንሱ፡ ከም ብድሉ እንቋዕ ሓጎሰካ ኢሉ ከመገሶ ተሰሚዑ። ስለዚ ከኣ ትማሊ ኮነ ሎሚ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ንህዝቢ ኤርትራ ይጎስዮ፡ የዋስኖ ባዕሉ ይፈልጥ ኢሉ ይብድሎ ኣሎ። ስለምንታይሲ ኢሳያስ አብ ዞባና ካብ ዝገብሮ ኢድ ምትእትታው፡ አብ ዜጋታትን ማሕበራዊ ክፍልታትን ኤርትራ ዝፍጽሞ ዘሎ ሰብኣዊ ግፍዒ ይዓብን ይሰፍንሕን። ነዚ ከምዘየለን ከምዘይምልከተካን ንጎኒ ደርቢኻ፡ አብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪካ ሰላም ንምምጻእ ብዝብል እገዳ ምግባርን ደስ አብ ዝበለካ ድማ ምልዓልን ሚዛን እቲ ውድብ ዘውርድዮ።

በዚ መሰረት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ናይ መንድዮ? እንታይ ድዩ ተልእኾኡ? ናይ መን ረብሓ ንምሕላው ድዩ ተግዴቡ? ዝብሉ ውድዓዊ ሕቶታት ከተልዕል ዝድርኽ ፍጻሜታት ንዕዘብ ኣለና። ብርግጽ ገለ ርእሰ ሓያላን ሃገራት፡ አብ ድኻታት ሃገራት ብዝተፈላለዩ ነገራዊ ህያባት ብምጥባር፡ ካብ ህዝቦም ብሕገ ንዘይረኹብዎ ፖለቲካዊ ስልጣን ኣፍልጦን ውሕሰትን ብምሃብ፡ ድሌቶም ዘተገብሩሎም ውልቀ ሰባትን ጉጅለታትን ብቐጥታ ብኣደ ኣዙርን ክውድቡ፡ ክሕብሕቡ፡ ክከናኹኑ ምርኣይ ሓድሽ ኣይኮነን። ብልሳኖም ብደሞክራሲን ልዕልና ሕግን ንግደስ ኢና እናበሉ፡ ብተግባር ኣንጻሩ ክኸዱ ክሳብውን ውድብ ሕቡራት ሃገራት ካብ ፖሊሲኦም ከይርሕቕን ከተግብርን ተጽዕኖ ይገብሩዮም ዝብል ሕሚታ ምስግዕ ልሙድዮ።

ሓባራዊ ዓለማዊ ጽላል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ከምዚ ዝበለ ንኣውያት ህዝቢ ጸማም እዚ ሂቡ ብቐለሑ፡ ንኣደ መለኽባ ባእታን ናይ ጥፍኣት ጉጅለኡን ብዘይባህሪኡን ተግባሩን ከመላኸዕ፡ ካብ ተነጽሎን ውድቀትን ከድሕን ላዕሊ ታሕቲ ክብል ምርኣይ ግን ዘደንጽዮ። ተመሳሳሊ ጸረ-ህዝቢ ባህሪ ንዘለዎም ውልቀ ሰባትን ጉጅለታትን ድማ ዘተባብዕዮ። ኢሳያስ አብ ኤርትራ ንህዝቢ ኤርትራ ብራዕዲ ይገዝ ኣሎ። ብሓሳብን ብተግባርን ዘበታዊ ባርነት ፈጠሩ ኣሎ። ኢሳያስ ብድብ ኣሳቢቡ ምስ ኢትዮጵያ ኣብራሲ ኩናት ወለዑ። ኢሳያስ አብ መንጎ ኣሕዋት ሶማላውያን ኢዱ ብምእታው ዕጥቕን ስንቕን ንኣሸበርቲ ጉጅለታት ኣቐቢሉ። ኢሳያስ ምስ ሃገረ ጅቡቲ ተራጺሙ። ኢሳያስ ዞባዊ ሰላም ሃዊኹ። ገለ ካብ ክስታት ውድብ ሕቡራት ሃገራትዮ። ሕጂ ድማ ኢሳያስ ምስ ኢትዮጵያ ዕርቀ ሰላም ገይሩ፡ አብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ሰላምን ምርግጋእን ከምጽእ ተሓጽዮሱ፡ ከም መተባብዒ እገዳ ክለዓለሉ ተገይሩ። እዚ ክነዮ ባህርን ጸረ-ህዝቢ ተግባርን ኢሳያስ ኣርሒቕና ክንሓስብ፡ ኣሰላልፋ ፖለቲካዊ ሓይልታት ዓለምና ንእታይን ናበይን ይኸይድ ኣሎ? አብ ዞባ እንታይ ይሕሰብ ይግበር ኣሎ ክንከታተል ዝዕድምዮ። ምክንያቱ፡ አብ ኤርትራ ብኢሳያስን ጉጅለኡን ዝፍጸም ዘሎ መሰረታዊ ጥሕስት ሰብኣዊ መሰላት ዘይሕምጥ፡ ብምርግጋእ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ንግደስ ኢና በሃልቲ ሓይልታት ብውድብ ሕቡራት ሃገራት ተጎልቢቦም እንታይ ከረጋግጹ መደብ ከምዘለዎም ዝሕብርዮ። ህዝብታት ኤርትራን ልኡላዊ መሬትን ኤርትራን እንታይ ይጽበዮ ኣሎ። ኣዝዩ ዘሻቕል ህቡብላዊ ፖለቲካዊ ንፋስ የዕገርገር ኣሎ። ንኢሳያስ ካብ ሞት ኣድሒኑ ንህዝብታት ኤርትራን ዞባናን ዘሪጉ ጥምረትን ዓቕምን ኣልቦ ዘትርፍ ዘይቅዱስ ውጥን።

ብሓልዮት ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ ዝፍኖ፡ ድምጺ ሰላምን ደሞክራሲን ኤርትራ፡ 16-11-2018